

## บทที่ 2

### แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดลำปางที่มีต่อคุณลักษณะของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเรียงลำดับสาระสำคัญ ดังนี้

1. ความหมายของคำว่าครู
2. ความสำคัญของการพัฒนาครู
3. คุณลักษณะของครู
4. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1. ความหมายของคำว่าครูและครูปฐมวัย

ในสังคมไทยนั้นมักกล่าวถึงที่เป็นคำพ้องและสำนวนคำคมเกี่ยวกับครูมากมาย อาจจะมีมากกว่าบุคคลใดๆ หรืออาชีพใดๆ เพราะไม่มีใครที่ไม่เคยถูกแนะนำสั่งสอน หรืออบรมบ่มนิสัยมาเลย ในสังคมมนุษย์ คำกล่าวที่ว่า แม่เป็นครูคนแรกของลูก พ่อแม่คือครูประจำบ้าน เราก็ดิษย์มีครูครู คือแม่พิมพ์ของชาติ ครูคือเรือจ้างชีวิตครูประดุจทาน้ำ ครูคือเปลวเทียน ครูคือผู้สร้างโลก ครูคือผู้นำทางชีวิต ครูคือผู้ยกระดับวิญญาณมนุษย์ ฯลฯ คำเปรียบเทียบกับมากมายดังกล่าวเป็นไปตามพื้นฐานความคิดและค่านิยมของผู้นิยามนั้นๆ ฉะนั้นครูคืออะไรกันแน่การเป็นครูนั้นเป็นอย่างไรและครูมีความสำคัญฉันใดคำถามเหล่านี้ควรมีคำตอบที่ชัดเจน ที่สำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งคือการที่จะเป็นครูตามที่ตนปรารถนานั้นมีวิธีการอย่างไร

#### ความหมายของคำว่า ครู และคำที่เกี่ยวข้อง

เรามาทำความเข้าใจในเบื้องต้นว่า ทุกคนเกิดมาต้องมีครู และทุกคนต้องเป็นครู ครูคนแรกของทุกคนคือมารดาบิดา ในกรณีที่บุคคลใดเกิดมาแล้วไม่ได้พบหน้ามารดาบิดา ก็ให้ถือว่าผู้อุปการะเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดนั้นเป็นครูคนแรกของตน ส่วนที่กล่าวว่า ทุกคนต้องเป็นครูนั้น เพราะทุกคนสามารถสอนตนเองได้ทุกขณะที่มีสติสัมปชัญญะ เช่น เตือนให้ตัวเองระมัดระวังขณะเดินทางไปโรงเรียน เตือนให้ตนเองรู้จักประหยัดในการใช้จ่ายเงิน เป็นต้น

#### คำว่า ครู มีความหมายหลากหลายดังนี้

ความหมายของครูตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 อธิบายคำว่า ครู นั้นมาจากศัพท์ในภาษาบาลีว่า ครู-ครู หรือจากภาษาสันสกฤตว่า ครู ในความหมายที่เป็นคำนาม แปลว่า ผู้สั่งสอนศิษย์หรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ ส่วนในความหมายที่เป็นคำวิเศษณ์ในภาษาบาลี แปลว่า หนัก สูง ส่วนในภาษาสันสกฤต แปลว่า ใหญ่ และหนัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539, หน้า 170)

### ความหมายดั้งเดิมของครู

พระธรรมโกศาจารย์หรือพุทธทาสภิกขุ ได้อรรถาธิบายความหมายของ ครูไว้ว่าในสมัยโบราณ คำว่า ครู เป็นคำที่สูงมาก ครูเป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณและนำวิญญาณไปสู่คุณธรรมชั้นสูง เป็นเรื่องทางจิตใจโดยเฉพาะครูเป็นผู้ควรเคารพหรือมีความหนักที่เป็นหนักอยู่นือศีระะ เป็นเจ้าหน้าที่อยู่นือศีระะคนทุกคน (พุทธทาสภิกขุ, 2529, หน้า 92)จากความหมายนี้จึงพอสรุปได้ว่า คำว่าครู นั้นคือ ผู้เปิดประตูทางวิญญาณของศิษย์ เพื่อนำศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง คำว่า วิญญาณ ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดนั่นเอง

### ความหมายของครูจากDictionary of Education

ในหนังสือ Dictionary of Education ของGood(1997, p. 586) ได้ให้ความหมายของครูไว้หลายความหมายดังนี้

1. ครู คือ บุคคลที่ทางราชการจ้างไว้เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนหรือนักศึกษาในสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นของรัฐหรือเอกชน
2. ครู คือ บุคคลที่มีประสบการณ์หรือมีการศึกษามากหรือดีเป็นพิเศษ หรือมีทั้งประสบการณ์และการศึกษาดีเป็นพิเศษในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งที่สามารถช่วยทำให้บุคคลอื่นๆ เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาก้าวหน้าได้
3. ครู คือ บุคคลที่สำเร็จหลักสูตรวิชาซีพจากสถาบันฝึกหัดครูและการฝึกอบรมนั้นได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการโดยการมอบประกาศนียบัตรทางการสอนให้แก่บุคคลนั้น
4. ครู คือ บุคคลที่สั่งสอนบุคคลคนอื่นๆ

### ความหมายของคำว่าครูตามทัศนะของบุคคลอื่นๆ

เปลื้อง ณ นคร (2516, หน้า 89) ให้ความหมายของคำว่า ครู ไว้ดังนี้

1. ผู้มีความหนักแน่น
2. ผู้ควรแก่การเคารพของศิษย์
3. ผู้สั่งสอน

ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ มานิต มานิตเจริญ (2519, หน้า 195) ที่ให้ความหมายของคำว่า ครู ไว้ดังนี้ คือ

1. ผู้สั่งสอนศิษย์
2. ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์
3. เครื่องเตือนใจ เช่น ผิดเป็นครู

อำไพ สุจริตกุล (2534, หน้า57-58) กล่าวว่า คำว่า “ครู” “ปู่ครู” “ตุ้ครู” และ “ครูบา” ในสมัยโบราณ หมายถึง พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่สอนกุลบุตรทุกระดับอายุ ตั้งแต่วัยเด็ก จนถึงวัยรุ่น สอนทั้งด้านอักษรวิธี ทั้งภาษาไทย และภาษาบาลี สอนให้เป็นคนดีมีวิชาซีพตลอดจนความรู้ทางพระพุทธศาสนา แม้เมื่อศิษย์มีอายุครบบวชแล้วก็ยังคงศึกษาในวัดหรือสำนักนั้นๆ ต่อไปจนมีความรู้ความชำนาญ สามารถถ่ายทอดวิชาที่ได้รับการสั่งสอนฝึกฝนจากครูบาของตนให้แก่ศิษย์รุ่นหลังของ

สำนักต่อไป หรืออาจลาไปแสวงหาความรู้ความชำนาญต่อจากพระสงฆ์หรือครูบา หรือตุ้ครู ณ สำนักอื่น เมื่อเชี่ยวชาญแล้วก็กลับมาช่วยสอนในสำนักเดิมของตน จนเป็นครูบา

เนาวรัตน์พงษ์ไพบุลย์ (อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2542, หน้า 13) ได้กล่าวถึงบทกลอนเกี่ยวกับครูไว้ดังนี้

ใครคือครูกูคือใครในวันนี้	ใช้อยู่ที่ปริญญามหาศาล
ใช้อยู่ที่เรียกว่าครูอาจารย์	ใช้อยู่ยาวนานนานในโรงเรียน
ครูกือผู้ชี้้นำทางความคิด	ให้รู้ถุกู้ผิดคิดอ่านเขียน
ให้รู้ทุกซึ้งยากรู้พากเพียร	ให้รู้เปลี่ยนแปลงสู้รู้สร้างงาน
ครูกือผู้ยกระดับวิญญานมนุษย์ ให้สูงสุดกว่าสัตว์เดรัจฉาน	
ครูกือผู้สั่งสมอุดมการณ์	มีดวงมานเพื่อมวลชนใช้ตนเอง
ครูกือเป็นนักสร้างผู้ยิ่งใหญ่	สร้างคนจริงสร้างคนกล้าสร้างคนเก่ง
สร้างคนให้ได้เป็นตัวของตัวเอง	ขอมอบเพลงนี้มาบูชาครู

ปิ่น มุทุกันต์ (2524, หน้า 46-47,49-50) ให้ความหมายของ ครู ไว้ในหนังสือมงคลชีวิต ว่า คำว่า ครู หรือ ครู นี้ ซึ่งแผลงไปเป็น คารวะ แต่เดิมแปลว่า หนักก็จริงแต่ความหมายไม่สู้ดีนัก ถ้าจะแปลให้ตรงความหมายจะต้องแปลว่า ตระหนัก เพราะคำว่าหนักเฉยๆ มันชวนให้โยนทิ้ง ส่วนคำว่าตระหนัก หมายถึง การเอาใจจดจ่อหรือใส่ใจชวนให้เดินเข้าหา ชวนให้รับไว้ ความตระหนัก ซึ่งเป็นความหมายของ คารวะนั้น หมายถึง ตระหนักในความดีอันมีอยู่ในตัวคนอื่นและในสิ่งอื่น คุณความดีที่มีอยู่ในตัวคนใดหรือในสิ่งใดก็ตาม ถ้าเราไปใส่ใจสนใจ ปลงใจในคนนั้นสิ่งนั้น เรียกว่า ตระหนักในความดี ความตระหนักในความดีนี้แหละที่เป็นเนื้อแท้ของคารวะธรรมหรือความเคารพ จากความหมายของคำว่าครูดตามทัศนะนี้ ทำให้พอสรุปความได้ดังนี้

1. ครู ที่แปลว่าหนัก นั้น หมายถึง คนที่จะมาเป็นครูจะต้องผ่านการศึกษเล่าเรียนมาอย่างหนัก เมื่อต้องสอนนักเรียนก็ต้องรับภาระอันหนัก กล่าวคือ ต้องหนักทั้งกายและหนักทั้งจิตใจ หนักทั้งกาย หมายความว่า ต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอเพื่อหาความรู้ใหม่ๆ มาสอนศิษย์ให้มีความรู้ทันโลกทันเหตุการณ์ ในขณะที่สอนศิษย์ก็ต้องคอยตรวจสอบประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้ศิษย์เกิดความเจริญงอกงามอย่างต่อเนื่อง ส่วนที่กล่าวว่าหนักทั้งจิตใจด้วยนั้น หมายความว่า ผู้ที่มีวิญญานความเป็นครูจะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ในความทุกข์สุขของศิษย์อยู่ตลอดเวลา ยามใดศิษย์ของตนต้องเจ็บป่วยหรือได้รับความเดือดร้อนใดๆ ผู้เป็นครูก็พลอยทุกข์ใจหนักใจไปด้วยอย่างนี้ เป็นต้น

2. ครู ที่แปลว่าหนัก นั้น หมายถึง การตระหนักในคุณงามความดีของครูที่ได้สั่งสมไว้ผู้ที่เป็นศิษย์ทุกคนควรน้อมภายน้อมใจเข้าไปแสดงความเคารพหรือศึกษเล่าเรียนด้วยความเคารพ เป็นต้น

#### ความหมายของครูดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ตามมาตรา 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542นิยามความหมายของ คำว่าครู ไว้ว่า ครู หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนตามกฎหมายนี้ครูดมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ

2. ทำการสอนในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

3. เป็นบุคลากรวิชาชีพ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของคำว่า ครู ยิ่งขึ้น จึงขอสรุปความหมายของคำว่า ครู เฉพาะประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. คำว่า ครู มาจากรากศัพท์เดิมภาษาบาลีว่า ครู-ครุหรือจากภาษาสันสกฤตว่า ครู ซึ่ง เป็นรากศัพท์ของคำว่า การวะ แผลงไปเป็น เคารพ

2. การเคารพหรือเคารพ หมายถึง การตระหนัก ซึ่งหมายถึงการเอาใจจดจ่อในความอันมี อยู่ในตัวคนหรือสิ่งของครูเป็นผู้ตระหนักโดยใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญในสิ่งที่ ดี-ชั่ว ถูก-ผิด ควร-ไม่ควร และเป็นบุคคลที่ศิษย์ควรตระหนัก

3. คำว่า ครู ในสมัยโบราณ หมายถึง เป็นผู้นำทางหรือเป็นผู้เปิดประตูทางวิญญานของ ศิษย์เพื่อนำศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูงและมักใช้กับผู้สอนที่เป็นฆราวาส

4. ปัจจุบัน ครู หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่สอนคน คือ เป็นผู้สั่งสอน ศิษย์หรือผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ และจะใช้กับผู้ที่ทำการสอนในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ระดับต่ำกว่าปริญญา

คำว่าครู มักแปลกันมาแต่เพียงว่าเป็นผู้ควรเคารพ หรือมีความหนัก ที่เป็นที่อยู่เหนือศีรษะ เป็นเจ้านิอู่บนเหนือศีรษะของทุกคน แต่เดิยนี้กลายเป็นผู้ประกอบวิชาชีพอย่างหนึ่ง

จากคำอธิบายดังกล่าวนี้ครูในอดีตเป็นตำแหน่งที่สังคมยกย่อง เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาน วิญญานศิษย์ทั้งหลายยังปิดด้วยอวิชชา เป็น การช่วยให้ศิษย์ทำลายอวิชชาทั้งหลายเพื่อได้พัฒนาความ เป็นมนุษย์ มีชีวิตจิตใจที่สูงกว่าสัตว์ทั้งหลายนั่นเอง ในแง่ของความหมายนี้ พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539, หน้า 170) อธิบายว่า ครูคือผู้สั่งสอนศิษย์ผู้ถ่ายทอดความรู้ ให้แก่ศิษย์ ในปัจจุบันคำว่าครูจะค่อนข้างหมายถึงอาชีพประการหนึ่งในสังคมมากกว่าจะหมายถึง บุคคล

ครู มีรากศัพท์เป็นภาษาบาลี มาจากคำว่า ครู (คะรู) ซึ่งแปลว่าหนักแน่น และสันสกฤตว่าครุ (คุ-รุ) ซึ่งแปลว่า ผู้ชี้แสงสว่าง แต่โดยความหมายในภาษาไทยก็คือครูผู้สอนประสิทธิ์ประสาทความรู้ อบรมบ่มนิสัยศิษย์ให้เป็นคนดี ยกย่องวิญญานความรู้ดีชี้ให้แยกแยะความดีความชั่ว และรู้จักการ ดำรงชีวิตในแนวทางที่ถูกต้องมีคุณธรรม ถ้าแยกศัพท์ออกมาแล้ว จะมีสองคำ คือ คำว่า คุ ซึ่งแปลว่า แสงสว่าง (เป็นผู้ชี้ทางแสงสว่าง) และคำว่า รุ แปลว่า ความมีตมณ (เป็นผู้จัดความเขลาที่มีตมณ) ใน ศาสนาพราหมณ์ฮินดู มาจากปรัชญาความเชื่อในความสำคัญของการเข้าถึงความรู้ โดยมี ครู หรือ อาจารย์เป็นผู้ชักนำไปสู่จุดสูงสุด ในประเทศอินเดียในปัจจุบัน สำหรับผู้ที่นับถือศาสนาฮินดู และซิกข์ คำ ครู นี้ยังคงความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ เช่น ครูนาถ ครูปัทมสัมภวะ ครูนาถคารุณอนิ่ง คำว่า ครู นี้มีการทับศัพท์เป็นภาษาอังกฤษ โดยสะกดว่า “guru” ซึ่งหากทับศัพท์มาใช้ในภาษาไทย ก็จะต้อง เขียน “ครุ” ซึ่งมีศัพท์นี้อยู่แล้วในภาษาไทย เช่น ครุสภา, ครุศึกษา เป็นต้น (ในภาษาบาลีใช้ “ครุ” เช่น ครุศาสตร์, ครุภัณฑ์) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีความนิยมใช้คำว่า ครู นี้ในเชิงการบริหารและการศึกษา หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในสาขานั้นๆ

ครู ในภาษาสันสกฤตนั้นยังใช้หมายถึง พุทธัสบดี ซึ่งเป็นเทพเจ้าองค์หนึ่ง ซึ่งตรงกับเทพเจ้า จูปีเตอร์ของชาวโรมันนั่นเอง ตามความเชื่อในศาสนาฮินดูนั้น ดาว จูปีเตอร์/ครู/พุทธัสบดี ถือว่าเป็น ดาวที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ในภาษาต่างๆ ของอินเดีย คำว่า พุทธัสบดีวาร(วันพุทธัสบดี) จะเรียกอีก อย่างหนึ่งว่า ครูวาร(วันครู) โดย วาร นั้นหมายถึงวัน

ครู คือผู้ที่ฟัง ในตำบลหมู่บ้านในชนบท เมื่อชาวบ้านมีปัญหาอะไร ก็มักจะไปหาครู ไป ถาม ไปขอให้ ช่วยตัดสิน ว่าอะไรผิดอะไรถูก เพราะเขามีความมั่นใจว่า ครูเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ พร้อมด้วย ความเมตตากรุณา ยินดีที่จะช่วยเหลือแนะนำในสิ่งที่ ถูกต้อง เป็นที่ฟัง ซึ่งจะให้คำปรึกษาหารือ แก่เขาได้ นี่เป็นเกียรติของครูที่ควรแก่การภาคภูมิใจ

ครูคือผู้เปิดประตูคอก เจ้าประคุณท่านอาจารย์สวนโมกข์ท่านใช้คำพูดว่า ครูเป็นผู้เปิดประตู คอก ที่ขังสัตว์ ไว้ในความมืด ให้ได้ออกไปสู่แสงสว่าง หรือเป็นผู้เปิดประตูคอกแห่งอวิชชา ให้สัตว์ ออกมา เสียจากความงมงาย ครูคือผู้ฝึก นอกจากนั้นท่านยังเห็นว่า ครูคือผู้ฝึก เป็นดั่งสารพัดผู้ฝึกสัตว์ ให้เชื่อ เหมือนอย่างนายสารพัด ผู้ขับรถม้าหรือเกวียน ครูจึงต้องเป็นผู้มี ความเมตตาปราณี ไม่ใช่ อำนาจดั่งต้นเอาแต่ใจของตัว เพราะการฝึกโดยการฟาดฟันลงไปด้วยแส้ ด้วยไม้ ด้วยตะขอสับนั้น ก็ แนนอนที่สุดว่า ย่อมจะไม่ได้รับ ความรัก ความจงรักภักดีจากสัตว์ที่ตนฝึก มันยอมให้ก็เพราะกลัว สบ โโอกาสเมื่อใดก็ต่อต้าน

ครูคือผู้ให้แสงสว่าง ให้ความรู้แก่ศิษย์อย่างทั่วถึง ทั้งวิชาการทางโลก และวิชาอันเป็น ปัญญาด้านใน ครูจึงต้องศึกษา ฝึกฝน อบรมตนเองให้พร้อมทั้งวิชาและวิชา วิชานั้นเรียนรู้จาก ตำรา ครูอาจารย์ และประสบการณ์ได้ แต่วิชาจะเกิดขึ้นได้ ต้องมาจากการศึกษาด้านใน ด้วยการหมั่น มองดู ใคร่ครวญ ถึงสิ่งอันเป็นสัจธรรมกฎธรรมชาติที่มนุษย์ทุกคนควรรู้คือ “ประกอบเหตุอย่างใด ผล อย่างนั้น” ถ้าเห็นความจริงข้อนี้ เมื่อมีปัญหา เกิดขึ้นก็จะมีปัญญาพิจารณา รู้ว่าควรแก้ไขอย่างไร จึง จะเป็นการกระทำที่ถูกต้อง และเมื่อได้ประกอบเหตุปัจจัยในส่วนของเรา อย่างเต็มความสามารถ แล้ว ก็สบายใจ ภาคภูมิใจได้ ส่วนผล จะเป็นอย่างไรนั้น ต้องยอมรับว่ายังมีเหตุปัจจัยอื่นๆ เป็น ส่วนประกอบอีกหากสามารถรักษาความเป็นปกติของจิตไว้ได้อย่างนี้ พอมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น ก็จะไม่ ไปเที่ยวโทษคนนั้น คนนี้ สิ่งโน้นสิ่งนี้ เกิดสัมมาทิฐิเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ครูคือผู้นำทางจิตวิญญาณ ที่จะนำพาศิษย์ไปในทิศทางที่ถูกต้อง ด้วยการพัฒนาจิตให้เกิด สัมมาทิฐิ มีความคิด ความเห็นที่ถูกตรง อันจะนำไปสู่การคิด พุด และทำในสิ่งที่ถูกต้องคำพูดของ ท่านอาจารย์ สวนโมกข์ ท่านกล่าวว่า คนมีบุญคือคนที่เกิดในตระกูลที่มีสัมมาทิฐิ ในสายตาของคน ทั่วไป คนมีบุญ คือคนมีหน้ามีตา มีทรัพย์สินสมบัติ ชื่อเสียง เกียรติยศ พร้อมมูลในเรื่องของวัตถุ แต่สิ่ง เหล่านี้คงทนถาวรอยู่ได้ตลอดไปไหม? เราก็คงเคยเห็น หลายครอบครัว หลายตระกูล ที่ดูเหมือนว่า ทรัพย์สินที่มี กินใช้ไปเป็นร้อยปีก็ไม่หมด แต่แล้วก็ต้องสูญสิ้น ล้มละลายไป นั่นเพราะเหตุใด? ก็เพราะ ไม่รู้จักใช้ ไม่รู้จักรักษา ไม่รู้จักกำจัดสิ่งที่จะมาบ่อนทำลาย แต่ครอบครัว ที่มีสัมมาทิฐินั้น แม้บ้าน ช่าง อาจจะไม่โอโถงใหญ่โต พ่อแม่ไม่ได้มี อำนาจวาสนาอะไรมากมาย แต่เป็นผู้ประพฤติตนอยู่ใน หนทางที่ถูกต้อง เลี้ยงดูครอบครัว ให้ลูกได้มีการศึกษาเล่าเรียน ตามควรแก่ฐานะ อบรมสั่งสอน ให้ลูก เป็นคนดี ครอบครัวก็อยู่เป็นสุข

ฉะนั้น ความเป็นครูจึงเป็นของหนัก ครูที่แท้จริงจึงเป็นผู้ควรแก่การเคารพสักการะ ควรแก่ การบูชา เป็น ปุชนียบบุคคล ผู้เป็นที่ฟัง และผู้นำ ทางจิตวิญญาณแก่สังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าครูหมายถึงผู้ที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน เป็นผู้จัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้เกิดการฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเองใฝ่หาความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพครูอยู่เสมอมีคุณธรรมจริยธรรมส่งเสริมดูแลความประพฤติของศิษย์ด้วยความจริงใจคุณงามความดีที่ครูได้สั่งสมมาเป็นเวลานานจึงได้รับการยกย่องเคารพเชิดชูศรัทธาจากศิษย์ตลอดไป

## 2. ความสำคัญของการพัฒนาครู

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะครูต้องรับหน้าที่ในการพัฒนาบุคคลในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ จนบุคคลเหล่านั้นสามารถใช้ความรู้ความสามารถของตนเพื่อพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป ดังนั้น การพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพอย่างที่สุด จึงเป็นงานที่นักวิชาการศึกษา/ผู้นิเทศ และ/หรือผู้บริหารการศึกษาจะต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาครูก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ดังนี้

1. การพัฒนาครู ช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของครู ทำให้ครูมีสมรรถภาพในการสอน มีความรู้เพิ่มขึ้น เข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น

2. การพัฒนาครูช่วยทำให้เกิดการประหยัดเวลาและลดความสูญเสียเปล่าทางวิชาการเพราะครูที่ได้รับการพัฒนาจนเป็นครูที่มีคุณภาพนั้นย่อมไม่ทำอะไรผิดพลาดง่าย ๆ สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ทำการสอนนักเรียนได้ผลเต็มที่และตรงตามจุดประสงค์ ส่วนนักเรียนก็มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. การพัฒนาครู ช่วยทำให้ครูได้เรียนรู้งานในหน้าที่ได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่เพิ่งได้รับการบรรจุให้เข้าทำงานใหม่ๆ และครูที่ย้ายไปทำการสอน ณ ที่ทำงานแห่งใหม่

4. การพัฒนาครู ช่วยแบ่งเบาหรือลดภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างานในสายงานต่างๆ เพราะครูที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีและอย่างต่อเนื่อง จะมีความเข้าใจงาน การสอนและงานอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

5. การพัฒนาครู ช่วยกระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ การงาน กล่าวคือ ทำให้ครูทุกคนมีโอกาสก้าวหน้าไปสู่ตำแหน่งทางการบริหารที่มีสถานภาพดีขึ้น

6. การพัฒนาครู ช่วยทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งในด้านความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งหลักการปฏิบัติงานและเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

การพัฒนาครูเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารการศึกษา เพราะงานทุกชนิดของสถานศึกษาจะดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถและความร่วมมือของครู ถ้าครูขาดความรู้ความสามารถ ขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่จงรักภักดีต่อหน่วยงานของตนเองและขาดความรับผิดชอบทะเลาะเบาะแว้งกัน แยกแยะความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่และทำงานไปวันๆ โดยไม่ให้ความร่วมมือ กิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาได้วางไว้ก็จะประสบความล้มเหลว เพราะมีคนก็เหมือนไม่มีในเมื่อคนเหล่านั้นไม่ร่วมมือกันและหย่อนสมรรถภาพ

### ความจำเป็นในการพัฒนาครู

การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นกรรมวิธีที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ได้ผลดี มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่วยให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

ตามแนวคิดดั้งเดิมเชื่อว่าการพัฒนาบุคลากร เป็นสิ่งไม่จำเป็นสำหรับองค์กร ผู้นำองค์กรมีหน้าที่เฉพาะแต่เพียงบังคับบัญชาควบคุมให้พนักงานแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย ถ้าหากบุคคลใดต้องการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนจะต้องขวนขวายเอง แต่แนวคิดสมัยใหม่เชื่อว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นหน้าที่ที่สำคัญและจำเป็นที่องค์กรทุกองค์กรจะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ ถึงแม้ว่าจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ แต่องค์กรจะได้รับประโยชน์มากกว่า

ถึงแม้ว่าองค์กร จะมีระบบการสรรหาคัดเลือกที่ดีพอ ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพียงใดก็ตาม ก็มิได้เป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้นจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ในทันทีและตลอดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับการเลื่อนตำแหน่งหรือโอนย้ายไปปฏิบัติหน้าที่อื่น ย่อมมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดีเสียก่อน

ในปัจจุบันได้มีการคิดค้น และนำเอาวิทยาการบริหารสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารงานด้านต่างๆ อย่างแพร่หลาย จึงเป็นความจำเป็นที่บุคคลทุกคนจะต้องปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรที่ต้องแข่งขันกับผู้อื่น ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรของตนให้มีความรู้ความสามารถที่สูงขึ้นอยู่เสมอ ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ความเชื่อเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรมีแนวโน้มสูงขึ้น เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการก้าวกระโดดสู่ความเจริญทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีอย่างไร้พรมแดน ซึ่งองค์กรต้องดำเนินการแข่งขันกับต่างประเทศด้วยการพัฒนา ต้องดำเนินงานเฉพาะที่เฉพาะองค์กร ไม่มีการลอกเลียนแบบกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่องค์กรนั้นๆ มีความจำเป็นและต้องการพัฒนาเรื่องอะไร

การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญและความจำเป็นมากสำหรับหน่วยงานหรือสถานศึกษา เพราะการพัฒนาบุคลากรทำให้คนเรามีความสัมพันธ์ที่ดีเกิดความถูกต้องระหว่างบุคคล ทำให้มีวิธีการทำงานที่ดี จะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีคุณภาพ มีความเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย หรืองานที่รับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

กล่าวโดยสรุปว่า แต่ละหน่วยงานต้องมีการกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร เพื่อจะได้กำหนดทิศทางของการพัฒนาบุคลากรว่า แต่ละหน่วยงานจะพัฒนาบุคลากรในลักษณะใดที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานนั้นๆ และหน่วยงานจะได้วางแผนกำหนดความจำเป็นเพื่อจัดกิจกรรมในการพัฒนาต่อไป

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงานของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาให้สามารถนำภาวะผู้นำและบุคลิกภาพประชาธิปไตยมาเอื้อต่อการทำงานของคุณครู ให้ครู มีเสรีภาพในการคิด มีโอกาสพัฒนาคุณภาพผลงาน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพในการนำหลักสูตรไปใช้

การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน สามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความต้องการและระดับพัฒนาการของผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

### ประโยชน์ของการพัฒนาครู

ความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาอาชีพและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ได้ตามมาตรฐานที่วางไว้ โดยเน้นการพัฒนาครูให้เป็นครูชั้นฝีมืออาชีพ การเร่งรัดพัฒนาครูจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ประโยชน์ของการพัฒนาศักยภาพครู คือ

1. สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เป็นที่ยอมรับเชื่อถือซึ่งกันและกันกับบุคคลทั่วไป
3. มีความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเองและชีวิตส่วนตัว
4. มีบุคลิกภาพที่ดี มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสูง
5. มีความสมัครสมานสามัคคีกัน ร่วมมือในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรยากาศในการทำงานเป็นไปอย่างฉันทมิตร
6. ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนร่วมงานและบุคลากร ในสถานศึกษาอื่นๆ
7. เป็นผู้ที่รักษาความก้าวหน้าติดตามข่าวสารต่างๆ อยู่เสมอ จนเป็นคนทันสมัยและทันเหตุการณ์อยู่เสมอ
8. มีขวัญและกำลังใจดีอยู่เสมอ
9. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีอยู่เสมอ

### การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของไทย

ระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาโดยทั่วไปของไทยมีลักษณะเฉพาะและซับซ้อนกว่าองค์กรอื่นๆ เพราะบุคลากรส่วนใหญ่ของสถานศึกษาคือ ครู ซึ่งเป็นผู้มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และทำหน้าที่หลักในการพัฒนาเยาวชนของสังคมของประเทศ ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพย่อมสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาให้แก่สังคมการพัฒนาศักยภาพบุคคลหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นกระบวนการเชิงระบบเป็นการทำหน้าที่จัดหาความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปใช้ในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้มีความสามารถในทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของสถานศึกษานั้นๆ เพื่อให้เป็นสถานศึกษาที่มีความสามารถในการพัฒนาด้านการเรียนการสอนโดยแท้จริงจึงเกิดแนวคิดเรื่อง “องค์กรแห่งการเรียนรู้” (Learning Organization) ขึ้น จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมและพัฒนาครู จึงได้เปลี่ยนแปลงให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาครูทุกระดับและทุกเรื่องที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพทางการศึกษาและคุณภาพสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาครูจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษา แม้ว่าครูทุกคนของสถานศึกษาจะมีความสามารถเพียงใดก็ตาม ถ้าเวลาผ่านไปนานๆ บรรดาความรู้ ความชำนาญก็ย่อมอ่อนลงไปเป็นของธรรมดา หรือบางทีการทำงานจำเจอยู่เสมอๆ งานที่ทำอาจจะ

กลายเป็นความเบื่อหน่ายได้เหมือนกัน ดังนั้น การที่ผู้บริหารให้คำปรึกษาแนะนำช่วยแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งมีขวัญและกำลังใจ

### 3. คุณลักษณะของครู

คุณลักษณะของครูอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จของผู้เรียนคือ ต้องเป็นครูที่มีความพิเศษมีจิตวิญญาณในความเป็นครูอย่างแท้จริงมีความเมตตาและเสียสละในการทำหน้าที่ครูถ่ายทอดความรู้อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีของสังคมดังนั้นสังคมคาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นเครื่องมือสร้างสรรค์สมาชิกใหม่เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาทางสังคมโดยอาศัยปัจจัยที่สำคัญคือตัวครูคุณลักษณะที่ดีของผู้เป็นครูนี้มีได้หมายถึงเพียงรูปร่างหน้าตาหรือน้ำเสียงแต่หมายรวมถึงคุณลักษณะโดยรวมของครูทั้งร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญาของผู้เป็นครูที่บูรณาการแล้วแสดงออกให้ผู้คนรอบข้างรับรู้หรือรู้สึกได้ครูที่มีลักษณะดีจะต้องมีคุณสมบัติที่สามารถเรียนรู้ฝึกฝนสั่งสมและถ่ายทอดกันได้จากครูถึงครูจากครูถึงศิษย์และจากครูถึงมวลชนรอบตัวครูที่ศนะบุคคลในกลุ่มอาชีพต่างๆได้อย่างเหมาะสมนอกจากนี้ครูยังต้องมีความรอบรู้ในด้าน

วิชาการใฝ่รู้ใฝ่เรียนพัฒนาเทคนิคในการสอนใหม่ๆอย่างต่อเนื่องเป็นผู้มีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับบุคคลอื่นเพื่อพัฒนาบุคคลในชาติให้มีคุณภาพถึงแม้สังคมสิ่งแวดล้อมวิทยาการและเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปและบรรทัดฐานแห่งวิชาชีพครูก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์แต่ความเป็นครูก็ยังคงต้องรักษามาตรฐานแห่งคุณลักษณะของวิชาชีพไว้เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีและสมกับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคลที่ทรงคุณค่าของสังคมตราบชั่วนิรันดร์

#### คุณลักษณะของครูที่ดี 10 ประการ

1. ความมีระเบียบวินัย และความประพฤติที่สอดคล้องกับอุดมคติหรือความหวังของตนเองโดยให้ยึดส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนตัว
2. ความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม
3. ความขยัน ประหยัดและยึดมั่นในสัมมาอาชีพ
4. ความสำนึกในหน้าที่และการงานต่างๆ
5. ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจัยและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. ความกระตือรือร้นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความรัก และเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
7. ความเป็นผู้มีพละทานมัยที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและ
8. ความสามารถในการพึ่งพาตนเองและมีอุดมคติเป็นที่พึ่ง
9. ความภาคภูมิใจและการรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ
10. ความเสียสละและเมตตาอารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญ และความสามัคคีกัน

ลักษณะของครูที่ดีของเลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครู(พระมหาดิศริสโร, 2540, หน้า 84)มีดังนี้

1. มีความรู้ดีหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
2. มีความสามารถดีในการปฏิบัติงาน
3. มีความประพฤติดีปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา
4. รักษาวินัยดีปฏิบัติตามวินัยโดยครบถ้วน
5. กระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์
6. สอนและอบรมศิษย์โดยใช้หลักวิธีการศึกษามีความรักเมตตาต่อศิษย์ทุกคนติดตามส่งเสริมแก้ไขการเรียนและความประพฤติ
7. ละเว้นอบายมุขได้อย่างเด็ดขาดโดยเฉพาะสุราบุหรีและการพนัน
8. มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาท้องถิ่นและสังคม
9. ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายและประหยัด
10. แต่งกายสุภาพ

ปัญญาเล็กขำ (2541, หน้า 43 – 44) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่ดีคือ 1) มีความรู้ในวิชาชีพครูและวิชาทั่วไปดีสามารถถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้ผู้เรียนเข้าใจซึ่งนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 2) มีบุคลิกภาพเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไป 3) มีอุดมการณ์แห่งวิชาชีพครูรักและศรัทธาในอาชีพครูมีความประพฤติและการปฏิบัติตนที่ดีมีความมั่นคงในอารมณ์เคารพในเหตุผล 4) มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนางานในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ 5) มีคุณธรรมและจรรยาบรรณของความเป็นครู

ในการปฏิรูปการศึกษาจำเป็นจะต้องมีการปฏิรูปครูเพราะครูเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จอันสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาดังนั้นครูในอนาคตจะต้องเป็นครูที่มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ของระดับคุณภาพครูอันเป็นสากลโดยรวมถึงคุณลักษณะอันสำคัญของความเป็นครูดีซึ่งคุณลักษณะของครูที่ดีตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ให้พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่พระราชทานไว้ในโอกาสต่างๆตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสรุปเป็นคุณลักษณะของครูที่ดีได้ดังนี้ (ศกรินทร์ สุวรรณโรจน์, 2541, หน้า 2 – 11)

1. ครูต้องเน้นที่คุณธรรมคือรู้จักวางตัวให้สมกับเป็นผู้มีหน้าที่สั่งสอนและอบรมเยาวชน ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถส่งเสริมให้เยาวชนได้เป็นคนที่มีสัมมาอาชีพและความประพฤติดี รู้จักอบรมเด็กทั้งในด้านศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรมรวมทั้งให้มีสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ซึ่งครูควรใช้การสอนคือทำให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยเน้นการอบรมด้านการฝึกจิตใจของผู้เรียนให้ซึมซาบจนติดเป็นนิสัยนอกจากนั้นครูควรยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมและศีลธรรมคือทำแต่ความดีหมั่นขยันและอดสาหะพากเพียรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละหนักแน่นอดกลั้นและอดทนรักษาวินัยสำรวมประพฤติตนอยู่ในระเบียบแบบแผนที่ตั้งามให้ความจริงใจมีเมตตา มีความหวังดีวางใจเป็นกลางอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ทั้งด้านวิทยาการและความฉลาดรอบรู้ในเหตุผลให้สูงยิ่งขึ้น

2. ครูจะต้องประพฤติตัวให้เป็นที่รักเคารพของนักเรียนคือครูจะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์เป็นที่เชื่อใจและไว้วางใจแก่ศิษย์มีความชำนาญทั้งในวิชาความรู้และวิธีสอนเพื่อสามารถสอนวิชาทั้งปวงได้โดยถูกต้องมีความเมตตากรุณาความซื่อสัตย์สุจริตความสุภาพอ่อนโยนมีความเข้มแข็งและอดทนสิ่งเหล่านี้จะทำให้ศิษย์ได้มองเห็นและมีความประทับใจในความสามารถของครูซึ่งความดีของครูทำให้เป็นที่รักและเคารพแก่ศิษย์และศิษย์จะได้นำแบบอย่างที่ดีไปใช้ในการประพฤติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดไป

3. ครูต้องอดทนเสียสละและมีความเมตตาคือมีความโอบอ้อมอารีต้องอดทนและรู้จักสั่งสอนศิษย์ให้มีความรักความเมตตาแก่ศิษย์ด้วยความจริงใจลูกศิษย์ก็จะเห็นความดีและความดีนี้จะเป็สิ่งที่จะช่วยบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

4. ครูไม่ควรมุ่งยศศักดิ์ศรีความร่ำรวยและผลตอบแทนทางวัตถุคือครูที่แท้จริงควรมีความพึงพอใจภูมิใจและผูกพันใจในความเป็นครูโดยไม่ควรมุ่งหวังผลตอบแทนเป็นยศศักดิ์ศรีความร่ำรวยหรือผลประโยชน์ทางวัตถุมากจนเกินความจำเป็นเพราะจะทำให้การทำหน้าที่ครูหรือการเป็นครูนั้นไม่เต็มที่ดังนั้นครูควรหันมาดูแลเอาใจใส่ต่อศิษย์เหนือสิ่งอื่นใดก็ตามถ้าขึ้นชื่อว่าครูกับศิษย์แล้ววันที่จะลืมวันนั้นยากยิ่งนักสำหรับครูที่รักการเป็นครูแท้จริงมีโอกาสที่จะได้รับประโยชน์ที่ล้ำค่าในทางจิตใจมากกว่าทางวัตถุซึ่งจะเห็นได้ว่าครูตามแบบฉบับจะบริบูรณ์ด้วยสมบัติทางคุณธรรมเช่นความซื่อสัตย์สุจริตความเมตตาปราณีความเสียสละซึ่งเป็นเหตุทำให้สามารถผูกพันจิตใจทำให้ศิษย์เกิดความรักใคร่ไว้วางใจและเคารพเชื่อฟังได้แน่นแฟ้นรวมถึงการสั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้ทั้งจิตใจและมารยาทที่ดีให้แก่ศิษย์ทำให้ศิษย์มีความฉลาดรอบรู้มีความนอบน้อมมีสัมมาคารวะ มีความสำเร็จความก้าวหน้าและความสุขความเจริญนอกจากนี้ควรอบรมสั่งสอนศิษย์โดยยอมเสียสละความสุขและประโยชน์ส่วนตัวเพื่อมาทำหน้าที่เป็นครูและสอนคนให้ได้ดีมีความเจริญก้าวหน้าและทำให้เกิดความผูกพันทางจิตใจของผู้เป็นศิษย์ไว้อย่างแน่นแฟ้นทำให้เกิดความภูมิใจในความเป็นครูที่สังคมมองเห็นว่ามีค่าควรแก่การเคารพบูชาต่อไป

5. ครูต้องยึดมั่นในคุณความดีคือความสุจริตความเมตตากรุณาเห็นใจและปรารถนาดีต่อผู้อื่นอย่างเสมอภาคโดยสามารถที่จะเผื่อแผ่และถ่ายทอดความรู้ความดีของตนเองไปยังผู้อื่นอย่างได้ผลซึ่งความหวังดีด้วยความบริสุทธิ์ใจย่อมนำมาให้เกิดศรัทธาแจ่มใสทำให้ทุกคนพร้อมจะร่วมงานด้วยความเต็มใจและจะช่วยให้ทุกคนที่มีโอกาสเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบรรลุถึงความดีความเจริญไปด้วยนอกจากนี้ครูที่แท้ต้องหมั่นขยันและอดทนสละพักเพียรต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต้องหนักแน่นอดทนและอดกลั้นต้องรักษาวินัยสำรวมระวังความประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ตั้งงามต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจต้องเมตตาหวังดีต้องวางใจเป็นกลางต้องเพิ่มพูนความรู้ด้านวิทยาการมีความฉลาดรอบรู้ในเหตุและผลเพราะคำว่า “ครู” นั้นมีค่าเหนือกว่าสิ่งอื่นใดครูเป็นผู้ให้ความรู้ความดีและความสามารถนาประการแก่ศิษย์ดังนั้นครูควรปฏิบัติบำเพ็ญคุณธรรมความดีของครูให้เพียบพร้อมยิ่งขึ้นเป็นการรักษาความบริสุทธิ์ศักดิ์สิทธิ์ของความเป็นครูไว้ให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรุ่นหลังเพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติกันสืบไปตลอดกาลนาน

6. พระผู้ทรงเป็นครูของแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้ปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่อำนวยประโยชน์เกื้อกูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความเป็นครูต่อพสกนิกรชาวไทยทั้งในด้าน

ทรงช่วยเหลือสนับสนุนการศึกษาทรงพระเมตตาพระราชทานคำสั่งสอนอบรมตลอดจนทรงปฏิบัติพระองค์มั่นอยู่ในคุณธรรมเป็นแบบอย่างอันดีงามยิ่งกว่านั้นพระองค์ทรงมีน้ำพระทัยที่จะช่วยเหลือราษฎรทรงทุ่มเทพระสติปัญญากำลังพระวรกายพระราชทานความรู้ให้แก่ราษฎรได้แก้ปัญหาในการดำรงชีวิตและให้สามารถพึ่งตนเองได้เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสร้างความเจริญมั่นคงให้กับประเทศชาติ นอกจากนี้พระองค์ได้ทรงแสดงให้เห็นประจักษ์ถึงพระอัจฉริยภาพความเป็นครูที่ประเสริฐทรงเป็นแบบอย่างของครูที่แท้จริงด้วยจิตวิญญานเพื่อประโยชน์สุขของพสกนิกรทั่วทั้งผืนแผ่นดินไทยสมควรแก่การยกย่องเทิดทูนพระองค์ว่า “ทรงเป็นครูของแผ่นดิน” และสมควรที่ครูและทุกคนยึดถือเป็นแบบอย่างของความเป็นครูที่แท้จริง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าคุณลักษณะของครูที่ดีจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดีมีคุณธรรมจริยธรรมมีบุคลิกภาพที่ดีมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายรูปแบบรู้จักใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและทันสมัยมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีมนุษยสัมพันธ์ประพฤติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครูมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอความอดทนเสียสละและมีความเมตตาต่อศิษย์มีความซื่อสัตย์สุจริตมีความฉลาดรอบรู้ในเหตุและผลมีความสนใจใฝ่รู้ในการเรียนการสอนศึกษาค้นคว้างานวิจัยการอบรมสัมมนาการศึกษาคุณงานเพื่อนำมาพัฒนางานของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นและเป็นการสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นด้วยตนเองดังนั้นการที่จะเป็นครูที่ดีจะต้องมีจิตวิญญานของความเป็นครูเพราะครูถือเป็นปูชนียบุคคลอันทรงคุณค่าที่ควรได้รับการยกย่องและบูชาเหนือสิ่งอื่นใดผู้ที่ได้ประกอบอาชีพครูควรจะมีคุณภาพจิตใจที่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถโดยได้รับการยกย่องและศรัทธาจากศิษย์เกียรติศักดิ์ศรีของครูจะอยู่ในจิตใจของศิษย์ตลอดไป

#### 4. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 249) พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่าเป็นข้อพิจารณาว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

สุชาจันท์เอม (2527, หน้า8) กล่าวว่าความหมายของความคิดเห็นไว้ว่าเป็นความรู้สึกของแต่ละบุคคลแต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเท่ากับทัศนคติคนเราจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันและความคิดเห็นจะเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ

อุทัยทริญโต (2526, หน้า80-81) กล่าวว่าความคิดเห็นของคนมีหลายระดับคือผิวเผินก็มีลึกซึ้งก็มีความคิดเห็นที่เป็นทัศนคตินั้นเป็นความคิดเห็นลึกซึ้งและติดตัวไปเป็นเวลานานเป็นความคิดทั่วไปไม่เฉพาะอย่างซึ่งมีประจักษ์ของบุคคลทุกท่านส่วนความคิดเห็นไม่ลึกซึ้งและเป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่างมีอยู่เป็นเวลานานสั้นเรียกว่า Opinion ไม่ตั้งอยู่บนรากฐานของพยานหลักฐานที่เพียงพอแก่การพิสูจน์ความรู้แห่งอารมณ์น้อยและเกิดขึ้นได้ง่ายแต่ก็สลายตัวเร็ว

กมลรัตน์หล้าสูงษ์ (อ้างถึงในสุพินดวงษ์บุรี, 2547, หน้า10-11) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมของบุคคลความคิดเห็นไม่เหมือนทัศนคติ ตรงที่ไม่จำเป็นต้องแสดงความรู้สึกอารมณ์หรือการแสดงพฤติกรรมที่จะตอบสนอง

ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นคำพูดพร้อมเหตุผลที่บุคคลคิดขึ้นมาและถ้าไม่มีคนเห็นด้วยก็อาจเปลี่ยนคำพูดดังกล่าวได้ตั้งนั้นบุคคลที่มีทัศนคติหรือความเชื่อหรือค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่งแต่ถ้าไม่แสดงความคิดเห็นออกมาจะไม่มีบุคคลใดทราบเลยว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติความเชื่อหรือค่านิยมเช่นใด

ธรณิศวรจิตขวัญ (2542, หน้า43) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นหมายถึงความเชื่อหรือการลงความเห็นซึ่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ได้รับทราบ

วัตรภูอาจหาญ (2542, หน้า 8) ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีผลมาจากความเชื่อความคิดและทัศนคติซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์และพฤติกรรมระหว่างบุคคลเป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาก่อนที่จะตัดสินใจแสดงออกจากการลงความเห็นอาจจะเป็นไปในลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่าง ๆ นั้นประกอบขึ้นด้วยสิ่งสำคัญๆ คือความรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม

เสกสรรวัฒนพงษ์ (2542, หน้า 141) สรุปไว้ว่าความคิดเห็นหมายถึงการแสดงออกถึงความเชื่อทัศนคติการวินิจฉัยการพิจารณาหรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบโดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติและข้อเท็จจริงความรู้ที่มีอยู่ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ การแสดงความคิดเห็นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนก็ได้

พรนิภายันนาศิษุติมาศิริจันทราธนันต์ชัยนพแก้วและบวรบัวขาว (2546, หน้า 142)สรุปได้ว่าความคิดเห็นเป็นสภาพความรู้สึที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเวลาใดเวลาหนึ่งซึ่งอาจเป็นผลมาจากความรู้การรับรู้ประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับมาโดยบุคคลนั้นอาจจะแสดงออกมาทางใดทางหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการพูดลักษณะท่าทางหรือไม่แสดงออกเลยก็ได้จากแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นดังกล่าวสรุปได้ว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีพื้นฐานจากส่วนประกอบต่างๆ ได้แก่ความรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม

Maier (อ้างถึงในสุขญาคุปตียนุวัฒน์, 2543, หน้า 43) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของทัศนคติส่วนหนึ่งและเป็นการแปลความหมายของข้อเท็จจริงอีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นการแปลความหมายย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น

Good (อ้างถึงในสุขญาคุปตียนุวัฒน์, 2543, หน้า43) กล่าวว่าความคิดเห็นคือความคิดหรือการลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าถูกต้องหรือไม่

ตั้งนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลทางอารมณ์ความรู้สึกหรือทางความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งโดยไม่ต้องมีหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไป แล้วนำไปสู่การแปลความหมายหรือการคาดคะเนโดยอาศัยความรู้อารมณ์ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมขณะนั้นเป็นพื้นฐานแสดงออกซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ นอกจากนี้ความคิดเห็นยังอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและแสดงออกได้ทั้งในทางบวกหรือทางลบก็ได้ผ่านทางคำพูดการเขียนหรือเครื่องหมายสัญลักษณ์การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาหาความรู้สึกของบุคคลกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแต่ละคนจะแสดงความเชื่อและความรู้สึกใดๆ ออกมาโดยการพูดการเขียนเป็นต้นการสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่างๆ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการให้ได้รับความพอใจสูงสุด

### ประเภทของความคิดเห็น

เรมเมอร์ (อ้างถึงในดวงอุมาโสภา, 2551, หน้า20) ได้จำแนกความคิดเห็นเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ

1. ความคิดเห็นเชิงบวกสุด-เชิงลบสุด (Extreme Opinion) เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ทิศทางบวกสุดได้แก่ความรักจนหลงทิศทิศทางลบสุดได้แก่ความรังเกียจความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงยาก
2. ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Contents) การมีความเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้นเช่นความรู้ความเข้าใจในทางที่ดีชอบยอมรับเห็นด้วยความรู้สึกความเข้าใจในทางที่ไม่ดีได้แก่ไม่ชอบไม่ยอมรับไม่เห็นด้วย

### ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งเรื่องเดียวกันก็ไม่จำเป็นที่บุคคลต้องมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันเสมอไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับว่าจะมีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้นๆ มากน้อยเพียงใด

ดวงอุมาโสภา (2551, หน้า21) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันไว้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่
  - 1) ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกายคือเพศอวัยวะความครบถ้วนสมบูรณ์ของอวัยวะต่างๆคุณภาพของสมอง
  - 2) ระดับการศึกษาการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการศึกษาทำให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆมากขึ้นและคนที่มีความรู้มากมักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่างๆอย่างมีเหตุผล
  - 3) ความเชื่อค่านิยมและเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่างๆซึ่งอาจจะได้จากการเรียนรู้จากกลุ่มบุคคลในสังคมหรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว
  - 4) ประสบการณ์เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องานซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น
2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่
  - 1) สื่อมวลชนได้แก่วิทยุโทรทัศน์หนังสือพิมพ์ฯลฯ สิ่งต่างๆเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคลเป็นการได้รับข่าวสารข้อมูลต่างๆของแต่ละบุคคล
  - 2) กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่
  - 3) ข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆหรือสิ่งต่างๆที่บุคคลแต่ละคนได้รับทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่แต่ละบุคคลได้รับแตกต่างกันก็จะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

นอกจากนั้นชัยพงษ์โชติวรณ (2541, หน้า 15) ได้เสนอว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นนอกจากจะเป็นการอบรมของครอบครัวกลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและสื่อมวลชน

เหมือนนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นแล้ววัฒนธรรมประเพณียังส่งผลต่อความคิดเห็นด้วยโดยบุคคลได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมและประเพณีได้ก็ย่อมปฏิบัติไปตามวัฒนธรรมและประเพณีนั้นๆและมักจะมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมและประเพณีของตนไปในทางที่ดีด้วย

### การวัดความคิดเห็น

วิเชียรเกตุสิงห์ (2541, หน้า 94-97) กล่าวว่าวิธีการใช้แบบสอบถามวัดระดับความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้แบบสอบถามประเภทนี้นิยมสร้างตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งแบ่งน้ำหนักของความคิดเห็นโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับได้แก่เห็นด้วยอย่างยิ่งเห็นด้วยไม่แน่ใจไม่เห็นด้วยไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งส่วนการให้คะแนนนั้นขึ้นอยู่กับใจความว่าจะเป็นทางปฏิฐาน

วัลลภรัฐฉัตรานนท์ (2545, หน้า 102-117) ได้เขียนในเอกสารประกอบการเรียนการสอนของคณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวัดว่ามาตรวัดเจตคติหรือทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายมี 4 วิธีคือ

1. วิธีคิดแบบสเกลวัดความต่างทางศัพท์ (S-D Scale = Semantic differential scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นโดยอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้ามเช่นดี-เลวขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

2. วิธีลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมกันมากที่สุดเพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่ายประหยัดเวลาผู้ตอบเวลาผู้ตอบแบบสามารถแสดงทัศนคติในทางที่ชอบหรือไม่ชอบโดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบและให้คะแนน 5 4 3 2 1 หรือ +1 +10 -1 -2 ตามลำดับ

3. วิธีกัทแมนสเกล (Guttman scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกันและสามารถจัดอันดับทัศนคติสูง-ต่ำแบบเปรียบเทียบกันและกันได้อย่างต่ำสุดหรือสูงสุดและแสดงถึงการสะสมของข้อความความคิดเห็น

4. วิธีเทอร์สโตนสเกล (Thurstone scale) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาตรแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งความคิดหรือทัศนคติไปในทางเดียวและเสมือนว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างกัน

เบสท์ (อ้างอิงในสุขญาคุปิตยานุวัฒน์, 2543, หน้า 43) ได้เสนอแนะว่าวิธีที่ง่ายที่สุดที่จะบอกความคิดเห็นก็คือการแสดงให้เห็นถึงร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อคำถามเพราะจะทำให้เห็นว่าความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะใด

### 5.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรอุทัยญญลักษณ์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การโดยเน้นการศึกษาสมรรถนะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาสมรรถนะหลัก สมรรถนะในงานวิเคราะห์ความแตกต่างของสมรรถนะหลัก สมรรถนะในงาน ประสิทธิภาพขององค์การผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักสมรรถนะในงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับประสิทธิภาพขององค์การ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

(Descriptive Analysis) การพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพของครูให้เป็นครูที่ดีและประสบความสำเร็จในวิชาชีพครูอาจดำเนินการได้อย่างน้อย 3 ทาง คือ

1. การพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพตนเองของครู
2. การพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพของครูโดยสถานศึกษา
3. การพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพของครูโดยหน่วยงานกลาง

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้สรุปว่า การพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อยกระดับคุณภาพครูสู่มาตรฐานวิชาชีพควรเป็นการพัฒนาที่ครูได้ฝึกฝนตนเองในสภาวะของการปฏิบัติงานปกติ สร้างโอกาสให้ครูได้ทำกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจ ด้วยวิธีการต่างๆ หลากหลายครูจะแสดงบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ แตกต่างกันตามระดับคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพ

### คุณลักษณะของครูที่ดีจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูที่ดี เมื่อพิจารณาเฉพาะคุณลักษณะที่ไม่ซ้ำกันได้ดังต่อไปนี้

- แต่งกายสุภาพเรียบร้อย
- พูดจาสุภาพอ่อนโยน ชัดเจน และเข้าใจง่าย
- มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- มีคุณวุฒิสูง
- รักและเมตตาครูณาต่อนักเรียน
- สุขุม เยือกเย็น ใจดี
- อารมณ์แจ่มใส ร่าเริง
- เข้มงวดต่อความประพฤติของนักเรียนเวลาสอน
- ขยันอดทน
- มีสุขภาพสมบูรณ์
- มีความยุติธรรม
- วางตัวได้เหมาะสม
- มีความสามารถในการสอน
- มีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน
- มีความรู้และหมั่นศึกษาหาความรู้
- มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว
- เข้ากับสังคมได้ดี
- มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
- เสียสละ
- ตรงต่อเวลา
- มีความมั่นคงทางอารมณ์ , มีเหตุผล
- มีความซื่อสัตย์และความประพฤติเรียบร้อย

คุณลักษณะที่ดีของครูข้างต้นนี้มีได้เรียงตามลำดับความสำคัญ แต่ถ้าพิจารณาเฉพาะงานวิจัยของเฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ (2520, หน้า 363 - 465) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยคุณลักษณะของครูที่ดีโดยรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหาร พระภิกษุ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7,762คนจะได้คุณลักษณะของครูที่ดีเรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้

- ความประพฤติเรียบร้อย
- ความรู้ดี
- บุคลิกภาพลักษณะการแต่งกายดี
- สอนดี
- ตรงเวลา
- มีความยุติธรรม
- หาความรู้อยู่เสมอ
- ร่าเริงแจ่มใส
- ซื่อสัตย์
- เสียสละ

จากผลงานวิจัยเรื่องเดียวกันนี้ทำให้ทราบความบกพร่องของครูเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้

#### **ความบกพร่องของครูชาย**

- ความประพฤติไม่เรียบร้อย
- มัวเมาในอบายมุข
- แต่งกายไม่สุภาพ
- พูดจาไม่สุภาพ
- ไม่รับผิดชอบการงาน

#### **ความบกพร่องของครูหญิง**

- แต่งกายไม่สุภาพ
- เป็นคนเจ้าอารมณ์
- ประพฤติไม่เรียบร้อย
- ไม่รับผิดชอบการงาน
- ชอบนินทา
- จู้จู้ขี้บ่น
- วางตัวไม่เหมาะสม
- คุยมากเกินไป

#### **คุณลักษณะที่ดีของครูที่ดีจากผลการวิจัย**

ฝ่ายโครงการของวิทยาลัยครูบ้านเจ้าพระยา ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่สังคมต้องการ โดยนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ในเขตกรุงเทพฯ เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้สรุปผล ดังนี้

1. ด้านความประพฤติควรมีความประพฤติที่ดีเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กๆ และสังคม

2. ด้านความรู้ทางด้านวิชาการ ควรมีความรู้กว้างขวางนอกเหนือไปจากความรู้เฉพาะ
3. ด้านการสอนต้องรู้จักพัฒนาปรับปรุงการสอนของตนให้ได้ผลดี
4. ด้านการปกครองนักเรียน ควรฝึกนักเรียนให้มีวินัยควบคู่ไปกับการอบรมทางศีลธรรม
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ของครู ครูควรสร้างความเข้าใจและคุณความดีของสังคม
6. ด้านบุคลิกภาพของครู ครูควรแต่งกายเหมาะสม มีอารมณ์มั่นคง มีเสียงพูดชัดเจน และมีลักษณะของความเป็นผู้นำ
7. ด้านการทำงานนอกเวลา และงานอดิเรกของครู เห็นว่าครูควรทำไม่ได้ไม่กฎหมาย หรือขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

### งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

อูลริชและคณะ (1995) ได้ทำการสำรวจองค์กรในสหรัฐอเมริกาเพื่อค้นหาสมรรถนะเฉพาะสำหรับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Specific Competencies) เพื่อจัดทำมาตรฐานกลางสำหรับการเปรียบเทียบ (Benchmarking standards) สมรรถนะที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งพบในการสำรวจครั้งนี้และกำลังมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ คือ การเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ (HR business partners) และการมีส่วนช่วยให้องค์กรได้พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยนักวิจัยกลุ่มนี้ได้นิยามสมรรถนะด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลว่าหมายถึง ความสามารถในการเพิ่มคุณค่าให้กับองค์กร/ธุรกิจ (Ability to add value to business) โดยจะต้องเน้นที่กระบวนการที่จะนำสมรรถนะมาใช้เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางธุรกิจเพื่อมุ่งสู่ความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนและการจะบรรลุเป้าประสงค์อย่างนี้ได้องค์กรจะต้องสร้างสมรรถนะที่มีความเด่นเฉพาะตัว (Uniqueness) เพื่อพัฒนาสมรรถนะรวมขององค์กรที่ไม่เหมือนสมรรถนะขององค์กรอื่น

ฮาซิโมโต (1996, p. 2352) ได้ศึกษาเรื่องความเชื่อของครูสอนเด็กเล็กที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้นักเรียนแก้ข้อขัดข้องในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้โดยอาศัยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับครู 2 คนที่สอนระดับอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้เข้าร่วมในโครงการการจัดการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ ในโรงเรียนในมลรัฐมิสซูรีผลการศึกษาพบว่าครูมีส่วนร่วมในการทำงานกับนักเรียนภายใต้สถานการณ์เฉพาะเท่านั้นเมื่อนักเรียนขอร้องให้ครูช่วยเหลือครูสามารถเข้าร่วมการทำงานกับนักเรียนในลักษณะที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยตัวนักเรียนเองครูกลุ่มนี้มีคุณลักษณะสอดคล้องตามกรอบความคิดที่ส่งเสริมการแก้ข้อขัดแย้งหรือปัญหาของนักเรียนเช่นสอนให้นักเรียนมียุทธวิธีในการปฏิบัติเพื่อจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้งส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติเชิงบวกในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างนักเรียนและส่งเสริมการให้นักเรียนได้พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน นอกจากนี้ยังพบว่าครูมีความเชื่อเกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาขัดแย้งที่สอดคล้องกับกรอบความคิดในเชิงทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้และสะท้อนให้เห็นถึงการมีความสามารถในการปฏิบัติการสอนตามทฤษฎีดังกล่าวได้โดยครูได้บูรณาการในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งโดยอาศัยการมีประสบการณ์ที่หลากหลาย

จามิสัน (2002, pp. 3839-A) ได้ศึกษาเป้าหมายของการวิจัยเพื่อที่จะสำรวจผลของการใช้ระบบจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการกับการสอนในห้องเรียนเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์วิชา

คณิตศาสตร์ขณะที่งานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าระบบการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพการวิจัยที่ผ่านมาเน้นการใช้ระบบการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อถ่ายทอดการสอนแบบเป็นส่วนตัวสำหรับการศึกษาคั้งนี้พยายามจะนำรูปแบบใหม่ๆมาเชื่อมต่อการถ่ายทอดการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ในห้องเรียนโดยเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับเกรด 4 เพื่อให้นักเรียนทำใบงานและได้เปอร์เซ็นต์ของการตอบสนองต่อบทเรียนที่ถูกต้องเพื่อให้ได้บทเรียนที่สมบูรณ์และระดับของผลสัมฤทธิ์ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญเมื่อนำไปใช้กับรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการซึ่งเป็นข้อจำกัดในการศึกษาโดยในการวิจัยในอนาคตต้องการได้รับการรับรอง

มาร์ติน (2003, pp. 781-A) ได้อธิบายประสบการณ์และทักษะของครูในขณะที่ครูพัฒนาทักษะทางปฏิบัติกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อประยุกต์ใช้ในการวิจัยนี้ในชั้นเรียนประถมศึกษากรณีศึกษาที่ทำการศึกษาโปรแกรมการพัฒนาครูในขณะที่ครูกำลังพัฒนาตนเองพร้อมๆกับการเรียนรู้เพื่อใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการผลการศึกษาโดยรวมพบว่า (1) การรู้และการเรียนรู้หลายอย่างต่างกันั้นประเมินค่าโดยนักการศึกษาซึ่งเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันตามธรรมชาติได้แก่การรู้ทางวิชาการและการรู้โดยปริยาย (2) มีสภาวะแวดล้อมที่การวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถนำไปสู่ความเข้าใจลึกซึ้งซึ่งซึ่งเกิดประโยชน์แก่ครูผู้สนใจในการพัฒนาความรู้ของตนในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาที่เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีความสัมพันธ์กันตามธรรมชาติและ (3) ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในต่างๆเช่น เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของโรงเรียนและความสัมพันธ์ของครูผู้ร่วมวิจัยที่มีต่อความกลัวนั้นจะประนีประนอมสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่ครูสามารถจะเรียนรู้ได้จากโปรแกรมที่ศึกษาจากนั้นผู้ศึกษาคั้งนี้ได้พัฒนาคำอธิบายต่างๆเพื่อให้ครูคนอื่นได้พิจารณาตัดสินใจด้วยตนเองเกี่ยวกับสถานการณ์ของตนเองในด้านความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

บราวน์ (2002, pp. 1304-A) ได้ศึกษาการรับรู้ของครูเกี่ยวกับอิทธิพลของการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีต่อความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนและต่อผลกระทบของความคิดที่มีต่อการปฏิบัติการสอนโดยเน้นการรับรู้ใน 4 ด้านคือบทบาทโดยส่วนร่วมของครูความรู้ของครูเกี่ยวกับการสอนการปฏิบัติการสอนและการปฏิบัติการสะท้อนผลการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ครูนักวิจัยการสังเกตในชั้นเรียนตลอดจนศึกษาจากงานต่างๆของนักเรียนและครู

ผลการศึกษาพบว่าครูมีการรับรู้เกี่ยวกับด้านต่างๆทั้ง 4 ด้านเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้ครูเรียนรู้โครงสร้างเกี่ยวกับวิธีการสำหรับนำไปใช้และวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอนของตนเองดังนี้ โครงสร้างที่กำหนดไว้จึงช่วยในการขึ้นำครูให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆอย่างเป็นแบบและต่างสมเหตุสมผล

แอนโทนี (2002, pp. 1204-A) ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมลักษณะบุคคลศึกษาที่มีต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขนาดเล็กในชนบทโรงเรียนหนึ่งเพื่อวิเคราะห์ การประมาณค่าและความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะบุคคลที่ระบุไว้ตามที่เสนอในโปรแกรมนี้และเพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในระหว่างการดำเนินงานโปรแกรมนี้วิธีการศึกษาใช้การออกแบบพหุวิธีคือ ใช้เครื่องมือที่แตกต่างกันทางภาษาหรือสำรวจความเข้าใจและการประมาณค่าเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่ระบุไว้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการละเมิดวินัยโรงเรียนได้นำมาใช้วัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผลการศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่ม

ทดลองเกี่ยวกับความเข้าใจและการประมาณค่าของนักเรียนในด้านลักษณะของบุคคลตามที่ระบุไว้ไม่มีการวัดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้านการละเมิดวินัย

### การพัฒนาเด็ก และครอบครัวในศตวรรษที่ 21

เมื่อสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์ในการพัฒนาเด็กในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแบบเดิม อาจต้องถูกทับซ้อนด้วยแนวคิด รูปแบบวิธีการ ความเชื่อ และเทคโนโลยีที่ผุดเกิดขึ้นใหม่ๆตามยุคสมัย เด็กและครอบครัวจำเป็นต้องข้ามผ่านวันเวลาที่ผันเปลี่ยน และยืนหยัดอยู่ให้ได้ในสังคมสมัยใหม่ บ่มฝึกคุณลักษณะที่พึงมีอย่างเหมาะสม ให้กับทรัพยากรมนุษย์ของวันนี้และอนาคตข้างหน้า ให้สมบูรณ์แบบอย่างเต็มกำลัง เมื่อห้วงเวลาของศตวรรษที่ 21 คืบคลานเข้ามานับกว่าทศวรรษแล้ว สังคมโลกเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว และการบริหารจัดการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น สำหรับผู้ใหญ่ โดยทั่วไปได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนผ่านของบริบททางสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นเช่นเดียวกับเด็ก ที่เป็นทั้งผลพวงและเป็นโจทย์สำคัญของสังคมว่า จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างไร ตั้งแต่วัยเริ่มต้น ให้มีพื้นฐานที่มั่นคง สามารถเติบโตและอยู่รอดได้อย่างมีคุณภาพในอนาคต

ภาพลักษณ์ของศตวรรษที่ 21 (ค.ศ.2001-ปัจจุบัน) อาจถูกวาดออกมาให้ดูน่าสะพรึงกลัว และหลุดแยกออกไปจากศตวรรษที่ 20 เป็นอย่างมาก เช่นมีการอธิบายว่า ศตวรรษที่ 21 นี้มีการขยายตัวทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมสูงสุด เรียกได้ว่าเป็นพัฒนาแบบก้าวกระโดด ซึ่งทำให้โลกทั้งใบสามารถเชื่อมโยงกันได้ มีการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารรวมถึงวิทยาการสมัยใหม่ ข้ามผ่านซีกโลกอย่างกว้างขวางในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทั่วโลก ทำให้มนุษย์กลายเป็นฐานทรัพยากรหลักของโลก เพราะพวกเขามีความรู้และสามารถเรียนรู้ได้ สามารถอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีได้ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ รวมไปถึงมีความคิดสร้างสรรค์ และทักษะอื่นๆบนพื้นฐานของจริยธรรมที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์และสังคมอยู่รอดอีกด้วย จากความจำเป็นในการพัฒนาคนให้เข้ากับสังคมยุคใหม่นั้น ทำให้มีการสรุปออกมาว่า สมรรถนะหรือทักษะอะไรที่มนุษย์ยุคใหม่จะต้องมี ที่เรียกกันว่า 21st Century skills หรือทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย ทักษะ 4 ประการ คือ

1. การมีความรู้ในวิชาหลัก ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงความรู้รอบตัวอื่นด้วย
2. การมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ
3. การมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะแห่งความร่วมมือ

4 ประการคือ

- การสื่อสาร (Communication)
- ความร่วมมือกัน (Collaboration)
- ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
- การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking)

4. การมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี

แม้ว่าจะมีทักษะที่จำเป็นเพียง 4 ประการ แต่ทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นทักษะที่ต้องได้รับการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งแปลว่าจะต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ และ

เมื่อมีการวิเคราะห์สภาพการศึกษาในขณะนี้พบว่าหลายๆประเทศรวมถึงประเทศไทย หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถทำให้เด็กมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะทำให้พวกเขาสามารถอยู่รอดในสังคม และมีชีวิตที่มีคุณภาพได้เมื่อโตขึ้น นี่จึงเป็นโจทย์ปัญหาใหญ่ที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วนในเวลาอันสั้น ทำให้มีงานวิจัยหลายชิ้น พยายามค้นหาและตอบคำถามที่ว่า ทำไมหลักสูตรปัจจุบันจึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้

ผลการวิจัยที่ศึกษาตัวแปรที่แตกต่างกันไป สามารถสรุปปัญหาของการศึกษาปฐมวัยของไทยที่น่าสนใจ สรุปสาระสำคัญได้เป็น 3 ประเด็นหลักๆได้ดังนี้

- เด็กมีค่าเฉลี่ยไอคิวต่ำกว่าระดับสากล แต่กลับมีระดับความเครียดสูงมาก ทั้งๆที่มีการเรียนการสอนด้านวิชาการตั้งแต่ระดับอนุบาล ซึ่งน่าจะทำให้เด็กมีไอคิวสูงกว่าหลายๆประเทศที่เริ่มเรียนด้านวิชาการในระดับประถม

- เด็กขาด M.Q. (Moral Quotient) หรือความมีคุณธรรมจริยธรรมในจิตสำนึก และยังขาด A.Q. (Adversity Quotient) หรือความสามารถในการอดทนฝ่าฟันอุปสรรค ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเด็ก

- เด็กขาดทักษะในการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้เด็กหลายคนมีปัญหาในการเข้าสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมไปถึงการที่เด็กไม่สามารถดูแลตนเองได้ และมีทักษะไม่มากพอที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตัวเอง

### **พ่อแม่ ผู้ปกครอง ช่วยเหลือหรือพัฒนาเด็กในศตวรรษที่ 21**

เมื่อเห็นชัดแล้วว่าปัญหาของการพัฒนาเด็กมีสาเหตุเริ่มมาจากผู้ใหญ่ ซึ่งผู้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของเด็กมากที่สุดคือ ผู้ปกครองและครู เป็นวิสัยทัศน์ของกลุ่มคนสำคัญที่จะส่งเสริมและเตรียมความพร้อมให้เด็กได้ดีที่สุด นอกจากนี้ผู้ใหญ่ในสังคมไทยจะต้องมีการปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กแล้ว พวกเขายังมีส่วนช่วยในการพัฒนาของเด็กได้อีกหลายประการ

พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนช่วยเพิ่มทักษะและการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับเด็กได้ดังนี้

- ปล่อยให้ลูกเล่น การเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 มากขึ้น แม้ว่ากิจกรรมบางอย่างอาจดูเลอะเทอะ เช่น การเล่นทรายหรือการวาดภาพ แต่จะทำให้เขาได้พัฒนากล้ามเนื้อ รวมถึงเรียนรู้เกี่ยวกับการสัมผัส การแยกเนื้อละเอียด เนื้อหยาบของทราย การสังเกต และที่สำคัญคือเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ รวมไปถึงกิจกรรมกลางแจ้งที่อาจต้องอยู่กลางแจ้งที่พ่อแม่หลายคนมักเกรงว่าลูกอาจบาดเจ็บหรือป่วยได้ เช่น การขี่จักรยาน ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว กลับเป็นกิจกรรมที่จะทำให้เด็กได้ฝึกทักษะทั้งทางการมองเห็น การคิดตัดสินใจ และยังทำให้พวกเขาได้ฝึกการทรงตัวอีกด้วย ในญี่ปุ่นนั้นให้ความสำคัญกับกิจกรรมการขี่จักรยานของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะการขี่จักรยานทำให้เด็กได้พัฒนาสมองทั้งสองซีกไปพร้อมๆกัน และยังได้ฝึกให้สมองและใยประสาทจะได้ทำงานร่วมกัน เมื่อได้ฝึกคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาและลงมือทำ ดังนั้นพ่อแม่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น เพราะนอกจากจะได้ออกกำลังกายแล้ว เด็กยังจะได้เรียนรู้มากกว่าการนั่งเขียนหนังสือหรือเรียนวิชาการมาก

- สื่อสารกับลูก พ่อแม่หลายๆ คนอาจคิดว่า เด็กในวัยนี้เป็นเด็กอยู่เสมอ จึงพูดให้เด็กๆ ฟังอยู่ฝ่ายเดียว แต่จริงๆ แล้วเด็กวัยนี้ควรเริ่มฝึกเรื่องการสื่อสาร และพ่อแม่ก็เป็นตัวช่วยสำคัญที่จะทำ ให้ลูกได้พัฒนาในส่วนนี้ได้มาก โดยเริ่มแรกพ่อแม่ควรหัดให้ลูกเป็นผู้ฟังที่ดี เพื่อให้ลูกได้ฝึกประสาท การฟัง การแยกแยะเสียง สอนให้ลูกมีสติมีสมาธิในการฟัง โดยการเงิบและตั้งใจฟังสิ่งที่ได้ยิน อาจ เริ่มจากการสอนให้ลูกฟังพ่อแม่พูดให้จบก่อน แล้วลูกถึงจะพูดต่อ หรือการสอนให้ลูกฟังเพลงเพียง อย่างเดียว โดยไม่ทำกิจกรรมอื่นควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้เมื่อลูกสามารถฟังได้แล้ว พ่อแม่ควรให้ โอกาสลูกได้พูด สื่อความรู้สึกของตนเองออกมาด้วย ซึ่งนั่นจะช่วยสอนการสื่อสารของลูก ที่จะ พยายามบอกให้พ่อแม่ทราบถึงความรู้สึกและความต้องการของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้นเด็กยังได้เรียนรู้ มารยาทและจริยธรรมเบื้องต้น ซึ่งเป็นเรื่องของการให้เกียรติกันในการรับฟังสิ่งที่ผู้อื่นพูด และผู้อื่นก็ ต้องฟังเราพูด สุดท้ายพ่อแม่ควรตั้งคำถามเพิ่มเติมให้แก่ลูก เพื่อฝึกทักษะทางการคิดวิเคราะห์ เช่น เมื่อฟังเพลงจบแล้ว นอกจากที่พ่อแม่จะถามลูกว่าชอบหรือไม่ชอบเพลงนี้ พ่อแม่อาจถามความคิดเห็น หรือตั้งคำถามเกี่ยวกับเพลงนั้นเพิ่มเติมด้วยก็ได้

- จัดระบบชีวิตลูกวัยเด็กไม่ใช่แค่เล่นหรือเรียนเพียงอย่างเดียว แต่พวกเขาจะต้องเริ่มหัด ที่จะใช้ชีวิตอย่างมีระบบระเบียบบ้าง เพื่อเป็นการเรียนรู้ที่จะจัดการชีวิตอย่างเป็นขั้นตอน รวมไปถึง การเริ่มฝึกเรื่องระเบียบวินัย การเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามกฎ ซึ่งต่อไปจะทำให้พวกเขาสามารถทำตาม กฎหมายและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เช่น พ่อแม่กำหนดให้ลูกตื่นนอนและเข้านอนเป็นเวลาในวันที่ จะต้องไปโรงเรียน

- ควบคุมการใช้สื่อและเทคโนโลยีของลูก ขณะนี้การสื่อสารต่างๆ รวมไปถึงอุปกรณ์และ เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เข้าถึงง่าย ทั้งโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และอินเทอร์เน็ต ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีทั้งข้อดีและ ข้อเสีย ที่ปัจจุบันไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้งานอุปกรณ์เหล่านี้ได้แล้ว ดังนั้นพ่อแม่ควรเลือกสิ่งที่จะ ให้ลูกใช้ เช่น มีการเลือกเกมที่เหมาะสมกับการพัฒนาสมองและทักษะของลูก มีการจำกัดการใช้ไม่ให้ มากเกินไป เพื่อไม่ให้มีปัญหาเกี่ยวกับสายตา และที่สำคัญที่สุดคือ พ่อแม่เองก็ต้องเป็นตัวอย่างในการใช้ เทคโนโลยีเหล่านี้ด้วย โดยไม่ยึดติดกับอุปกรณ์และเทคโนโลยีเหล่านี้ตลอดเวลา เช่น ไม่เล่นหรือใช้ งานในเวลาทานข้าวหรืออยู่กับครอบครัว เป็นต้น

- สอนวัฒนธรรมและจิตสำนึกให้กับลูก สิ่งสำคัญที่เด็กยุคใหม่ขาดไปคือ เรื่องของ วัฒนธรรม มารยาทสังคม และจิตสำนึก แต่สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อให้ ติดตัวของพวกเขาไปเมื่อโตขึ้น ดังนั้นพ่อแม่ไม่ควรเพิกเฉยต่อสิ่งเหล่านี้ เช่น หากลูกทำอะไรผิด ควร มีการตักเตือนและบอกเหตุผล เพื่อให้ลูกเข้าใจและไม่ทำอย่างนั้นอีก พาลูกไปวัดหรือสถานที่ ประวัติศาสตร์บ้าง เพื่อให้พวกเขาได้เรียนรู้วัฒนธรรมของไทยที่ดั้งเดิม เป็นต้น โดยอาจเริ่มจากเรื่อง เล็กน้อย เช่น การเข้าแถว การไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น การขอโทษ หรือการขอบคุณ เพื่อเป็น พื้นฐานให้เขาเรียนรู้ต่อไปในอนาคต เนื่องจากเมื่อโตขึ้นพวกเขาจะต้องเข้าไปอยู่ร่วมกับคนในสังคม การเริ่มปลูกจิตสำนึกในขณะที่พวกเขากำลังเรียนรู้ นั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้พวกเขาเป็นบุคคลที่มี คุณภาพในอนาคต

- ให้ลูกใช้ชีวิต เมื่อเด็กๆโตขึ้นพวกเขาจะต้องออกไปใช้ชีวิตและมีชีวิตเป็นของตนเอง ดังนั้นพวกเขาควรจะต้องได้รับการฝึกให้ช่วยเหลือตัวเอง ได้ลองตัดสินใจอะไรเองบ้าง เพราะจะทำให้ พวกเขาได้ฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ และการตัดสินใจ ซึ่งอาจนำไปสู่ทักษะการเป็นผู้นำหรือทักษะ

อื่นๆอีก ซึ่งอาจจะเริ่มจากเรื่องง่ายๆ เช่น การเก็บของเล่น การเลือกสีที่ชอบ การเล่นกีฬาแล้วแพ้บ้าง ชนะบ้าง หรือการอดทนรอสิ่งที่พวกเขาต้องการ และให้ลองคิดหาวิธีการผ่านอุปสรรคบางอย่างเองบ้าง หลายครั้งพ่อแม่อาจไม่เจ็ย่นพอที่จะรอลูกคิดหรือตัดสินใจ จึงรีบทำให้ทุกอย่าง แต่พ่อแม่อาจลืมไปว่านั่นเป็นการจำกัดการเรียนรู้ของลูก ทำให้ลูกทำอะไรไม่เป็น หรือเป็นช้ากว่าเด็กคนอื่น หรือได้พัฒนาทักษะบางด้านน้อยกว่าที่ควร เพราะการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จะเกิดขึ้นหลังจากที่พวกเขาได้ใช้ความคิดในการตัดสินใจ

สรุปได้ว่า นอกจากพ่อแม่แล้ว ครูก็เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็ก การเตรียมความพร้อมให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 นี้ได้ นอกจากปรับระบบความคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับเด็กเล็กแล้ว ครูยังสามารถช่วยเด็กๆได้อีกหลายทาง ไม่ว่าจะเป็นการจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การตกแต่งห้องเรียนด้วยรูปภาพหรือสื่อการสอนที่มีสีสันสดใส ทำให้เด็กอยากเข้ามาเรียนรู้ ซึ่งนั่นถือเป็นการพัฒนาทักษะทางการคิดของเด็ก และช่วยเสริมสร้างจินตนาการของพวกเขา หรือแม้แต่การให้ความสำคัญกับเวลาพัก เพื่อให้เด็กได้มีเวลาผ่อนคลายก่อนที่จะเริ่มเรียนรู้ต่อไป ดูแลเรื่องอาหารและการออกกำลังกาย เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทั้งสมองและร่างกายอย่างเหมาะสมไปพร้อมๆกัน และมีความพร้อมที่จะพัฒนาในส่วนอื่นๆต่อไป นอกจากนี้ครูยังสามารถจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้สมองทั้งซีกซ้าย (การคิดอย่างมีเหตุผล) และซีกขวา (อารมณ์ความรู้สึก)ไปพร้อมๆกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุล และหากเป็นกิจกรรมที่เร้าให้เด็กเกิดความสงสัยและอยากรู้เพิ่มเติมด้วย ก็จะทำให้พวกเขามีความอยากรู้อยากเรียนรู้อะไร และหาคำตอบ ยิ่งไปกว่านั้น การหากิจกรรมที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน จะทำให้เด็กสามารถฝึกการคิดอย่างเป็นขั้นตอน และการเชื่อมโยงได้อีกด้วย แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ครูควรจะต้องคิดอยู่ตลอดเวลา คือ เด็กมีความพร้อมหรือมีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการเรียนการสอนแบบไหนในช่วงไหน ในบางครั้งเด็กอาจไม่พร้อมไปกับกิจกรรมที่มีความเป็นนามธรรมมากเกินไป ก็ควรกลับไปใช้สื่อและกิจกรรมที่เห็นรูปธรรมก่อน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัส เช่น การเล่นเกมหรือทำกิจกรรม แทนที่จะเป็นการนั่งโต๊ะเรียน และสุดท้าย ครูควรจะลดความกังวลเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการลง และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของเด็กมากขึ้น เพราะบางครั้งการเล่นของเด็กเพียงหนึ่งครั้ง อาจทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากกว่าการนั่งเรียนวิชาการมาหลายชั่วโมง

## กรอบแนวคิดในการวิจัย

